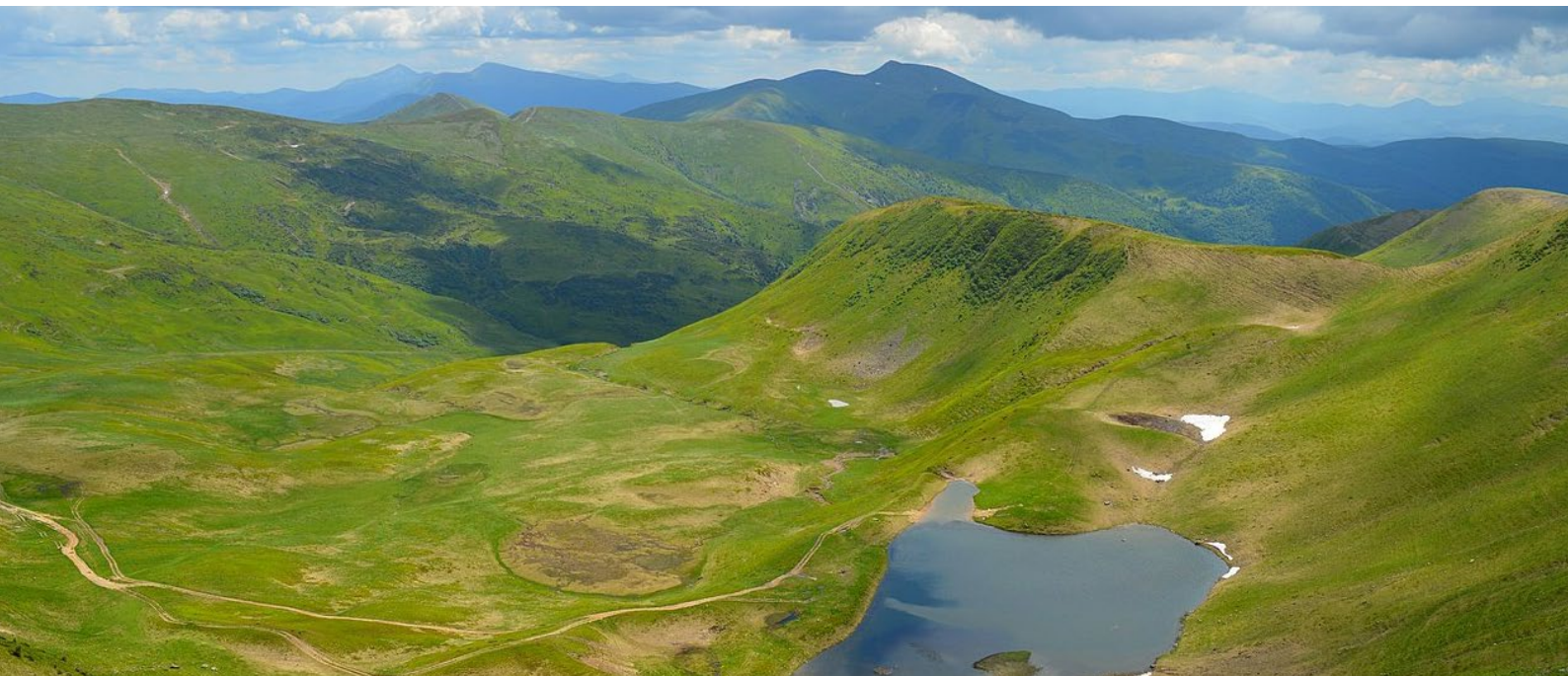

EASTERN PARTNERSHIP
Civil Society Forum

Funded by
the European Union

Громадський моніторинг імплементатції процедур екологічних оцінок

Частина 1. Методологія

Київ, 2019

Громадський моніторинг імплементції процедур екологічних оцінок

Частина 1. Методологія

Методологію розробили
ОЛЕНА КРАВЧЕНКО, НАТАЛІЯ КУЦЬ, КАТЕРИНА НОРЕНКО,
Міжнародна благодійна організація «Екологія-Право-Людина»
в рамках проекту «Спостереження за екологічною оцінкою»
(впровадження СЕО та ОВД: громадський моніторинг).

Подяки партнерським організаціям та експертам за їхні коментарі та підтримку:
ОЛЬГА ІГНАТЕНКО, ТАМАРА МАЛЬКОВА, «Зелене досьє» (Україна)
ГРИГОРІЙ ФЕДОРОВ, СЕРГЕЙ МАГОНОВ, ТАТЬЯНА СИНИЦА, юридичні консультанти
«Ecohome» (Білорусь)
ЙОРДАНКА РОДІКА ЙОРДАНОВ, НАТАЛІЯ ГУРАНДА, «ЕкоКонтакт» (Республіка Молдова)
ПЛАМЕН ПЕСВ, BleuLink (Болгарія)

Подяки учасникам національних консультацій в Білорусі, Республіці Молдова та Україні.

Українська версія:
НАДІЯ ШЕВЧЕНКО, «Зелене досьє», Україна
НАТАЛІЯ КУЦЬ, «Екологія-Право-Людина», Україна
ART OK

Фото на обкладинці: Гірський амфітеатр. Озеро Догяска. Вид з гори Геришаска. Автор — Каїра Федір (фото створено в рамках конкурсу фотографій на захист гірських масивів Свидовець і Боржава. Ліцензія CC BY-SA 4.0 без змін). Карпатський масив Свидовець знаходиться під пильною увагою громадськості через плани забудови величезним гірськолижним курортом. Зокрема, громадськість спостерігає за проведенням тут оцінки впливу на довкілля. Більше інформації — в публікаціях проекту.

Ця публікація створена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю партнерів проекту «Спостереження за екологічною оцінкою (впровадження СЕО та ОВД: громадський моніторинг)» і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

■ Зміст

4

Перелік скорочень

4

Перелік понять та термінів

5

Вступ

5

Принципи моніторингу впровадження процедур ЕО

6

Наслідки неналежного впровадження ЕО

6

Причини слабкої імплементції процедур ЕО

7

Етапи моніторингу ЕО

12

Очікувані результати та переваги від моніторингу ЕО

12

Висновки

Ця методологія має на меті допомогти у моніторингу імплементції процедур екологічних оцінок у країнах Східної Європи, які знаходяться у процесі реформування екологічного законодавства. Ця публікація представляє:

- основні принципи процесу імплементції;
- кроки моніторингу, які дозволять визначити, на якій стадії імплементції знаходиться процедура;
- основні проблеми реалізації з ціллю їх вирішення;
- переваги повного впровадження, одним з яких є запобігання шкоди для довкілля та забезпечення сталого розвитку держави.

■ Перелік скорочень

У цій публікації використані наступні скорочення:

ЕО — екологічні оцінки

ОВД — оцінка впливу на довкілля

СЕО — стратегічна екологічна оцінка

■ Перелік понять та термінів

У даній методології терміни вживаються у такому значенні:

Екологічні оцінки — збірне поняття для різних видів оцінок потенційного впливу на стан довкілля від здійснення планованої діяльності, впровадження відповідних планів та програм тощо.

Оцінка впливу на довкілля — процедура, що передбачає підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля, проведення громадського обговорення, аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації, надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про впровадження планованої діяльності¹.

Стратегічна екологічна оцінка — процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби — транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування².

Документи державного планування — це стратегії, плани, схеми, містобудівна документація, загальнодержавні програми, державні цільові програми, інші програми та програмні документи, включаючи зміни до них, які розробляються та / або підлягають затвердженню органом державної влади, органом місцевого самоврядування³.

¹ Ст. 2 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

² Ст. 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

³ Пункт 3 частини 1 статті 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

■ Вступ

Екологічні оцінки є провідними процедурами, що застосовуються в Європі та в інших країнах світу, які дозволяють попередити негативний вплив на довкілля, забезпечити екологічну безпеку, раціональне використання природних ресурсів, а також захистити права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля в процесі прийняття рішень, що можуть мати значний вплив на довкілля. Екологічні оцінки забезпечують участь громадськості у прийнятті рішень щодо конкретних заходів, планів, програм та політик, що стосуються навколишнього середовища, та допомагають прийняти остаточне рішення⁴ відповідно до екологічного законодавства. Це допомагає враховувати державні, громадські та приватні інтереси під час процесу прийняття рішень та підтримувати баланс цих інтересів з навколишнім середовищем.

Екологічні оцінки забезпечують баланс між вигодами від конкретного рішення та потенційними ризиками чи втратами для довкілля від його реалізації, що в комплексі є передумовою сталого розвитку держави. Екологічні оцінки спрямовані на збереження, захист та поліпшення якості навколишнього середовища, на захист здоров'я людини, на розумне та раціональне використання природних ресурсів засновуючись на принципі обережності. Екологічні оцінки допомагають попередити видатки бюджету, які можуть знадобитися для усунення заподіяної довкіллю шкоди, та їхніх наслідків, зумовлених здійсненням відповідної діяльності або ж виконанням документа державного планування. Саме тому важливим є здійснення моніторингу імплементації міжнародних вимог та стандартів екологічних оцінок. Зокрема, у ході моніторингу необхідно враховувати, як впроваджуються в національне законодавство Конвенція Еспо, Організаційна конвенція, Директиви ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище⁵, Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті⁶. Ця методологія розроблена з метою здійснення об'єктивного моніторингу стану впровадження екологічних оцінок та виявлення причин, які гальмують процес впровадження.

■ Принципи моніторингу впровадження процедур ЕО

Під час моніторингу імплементації екологічних оцінок необхідно надавати пріоритет таким складовим:

- 1) відповідність прийнятих норм про впровадження ЕО міжнародним нормам;
- 2) дієвість прийнятих норм про впровадження ЕО;
- 3) відповідність міжнародним нормам кожного з етапів процедур ЕО;
- 4) зв'язок законів про процедуру ЕО з іншими законодавчими актами, зокрема у сфері містобудування, землекористування в різних галузях економіки, системами ліцензування та дозвільної діяльності, управління навколишнім середовищем;
- 5) можливість аналізу та оцінки можливих впливів на навколишнє середовище (включаючи вплив на здоров'я) діяльності до того, як буде прийнято рішення, на якому етапі стадії, а також на стадіях будівництва, експлуатації та виведення з експлуатації;
- 6) сприяння інтегрованому екологічному управлінню щодо сталого розвитку;
- 7) залучення всіх необхідних ресурсів для впровадження процедур ЕО.

⁴ Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council,

⁵ Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council, http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_Directive_informal.pdf

⁶ Strategic Environmental Assessment, legal context, <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-legalcontext.htm>

■ Наслідки неналежного впровадження ЕО

Слабка імплементація підвищує екологічні, економічні та соціальні витрати. Наприклад, було розраховано, що шкода довкіллю та здоров'ю людини, викликана забрудненням повітря європейською промисловістю, перевищувала 100 млрд. євро щороку⁷. Економічні збитки, пов'язані з поганою імплементацією *environmental acquis*⁸ були оцінені в близько 50 млрд. євро у 2011 році⁹. Це означає, що більше 4 млрд. євро на місяць склали невиправдані витрати ЄС, оскільки досвід показує, що набагато дешевшим є виконання всіх заходів, аніж покриття всіх економічних та екологічних витрат, пов'язаних із бездіяльністю чи затримкою дій¹⁰.

Є також соціальні та економічні витрати, понесені через невиконання існуючих екологічних вимог. Наприклад, повне дотримання політики ЄС щодо поводження з відходами може створити додатково 400 000 робочих місць та додатковий річний обіг у галузі поводження з відходами та їх переробки у розмірі 42 млрд євро¹¹. Так само, якби існує водне законодавство ЄС було повністю впроваджено, а у всіх водних об'єктах була б «добра» вода, то сукупні щорічні вигоди становили б щонайменше 2,8 млрд євро¹².

Окрім соціальних, економічних та екологічних витрат, наслідками невпровадження чи невчасного впровадження екологічних вимог, зокрема процедур екологічної оцінки, є також і підвищення недовіри суспільства до органів державної влади, які відповідають за таке впровадження¹³.

Саме тому, визначення стану імплементації та причин, що гальмують впровадження екологічних оцінок, є дуже важливими для попередження як екологічних, так і економічних наслідків.

■ Причини слабкої імплементації процедур ЕО

Водночас імплементація процедур ЕО може мати різний ступінь прогресу, що може бути зумовлено як процесом розробки та прийняттям відповідних нормативно-правових актів та їхнім змістом, так і наявністю механізмів впровадження та дотримання цих норм, а також наявністю експертних знань для підготовки звіту з відповідної екологічної оцінки тощо.

У ході моніторингу стану імплементації ЕО важливо встановити не лише поточний стан впровадження процедур, але й виявити причини, які можуть гальмувати процес імплементації, що є важливим для досягнення прогресу у впровадженні процедур. Зокрема, причинами слабкої імплементації процедур ЕО можуть бути такі:

- недостатня спроможність адміністративних органів, відповідальних за виконання завдань (зокрема, спричинена недостатністю даних, доказів, інформації, а також вмінь, особливо на місцевому рівні, через недостатність людських і фінансових ресурсів, виділених цим органам, а також через неадекватність санкцій за порушення законодавства тощо);
- відсутність експертних знань в частині нормативного впровадження ЕО (розробка відповідних нормативно-правових актів тощо), а також в частині впровадження рішень ненормативного характеру (створення відповідних реєстрів, опублікування інформації тощо);

⁷ <http://www.eea.europa.eu/soer> EEA, 2015. The European Environment: State and Outlook 2015: Synthesis report. European Environment Agency, Copenhagen, see, p.19-20

⁸ Одна із найбільш важливих частин законодавства ЄС, що включає все екологічне законодавство.

⁹ http://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/report_sept2011.pdf <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0095&from=EN> The costs of not implementing the environment acquis (COWI 2011) p.9; COM (2012) 95 final p. 3

¹⁰ <http://www.eea.europa.eu/publications/late-lessons-2> See e.g. the case studies on costs of late or non-action in the EEA report 'Late Lessons from Early Warnings: science, precaution, innovation' (2013)

¹¹ <http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/study%2012%20FINAL%20REPORT.pdf> DG ENV, 2011. Implementing EU legislation for Green Growth. Study achieved by Bio Intelligence service, including the share per Member State of job and turnover creation

¹² [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU\(2015\)536369](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU(2015)536369) European Parliamentary Research Service, 2015. Water Legislation: Cost of Non-Europe Report

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2016%3A316%3AFIN>, COM(2016) 316 final.

- недостатне фінансування для розробки механізмів впровадження та дотримання екологічних оцінок;
- брак політичної волі;
- низький пріоритет екологічних питань;
- відсутність базових/вихідних даних про стан довкілля, які повинні лягати в основу проведення досліджень в рамках ЕО;
- низький рівень участі громадськості в ЕО, що може бути пов'язано із такими чинниками:

- 1) низький рівень екологічної свідомості та громадської активності;
- 2) низький рівень поінформованості громадськості про існування процедур ЕО та прав громадськості у цих процедурах;
- 3) низький рівень поінформованості громадськості про нову плановану діяльність або прийняття рішення державного планування;
- 4) невміння громадськості користуватися реєстрами чи іншими офіційними базами даних із інформацією про ЕО;
- 5) технічно складний опис та деталізація в ОВД проектах;
- 6) абстрактний характер CEO документів стратегічного планування (планів, програм, стратегій).

■ Етапи моніторингу ЕО

Особи, які здійснюють моніторинг, повинні ознайомитись із правовими вимогами до ЕО, які існують у країні моніторингу. Такі вимоги можуть включати вимоги міжнародного права, якщо вони були впроваджені або ратифіковані країною моніторингу. Тільки після цього може проводитися моніторинг ОВД. Моніторинг впровадження ОВД та CEO або оцінювання процедур ЕО, що існують у країнах (наприклад, екологічна експертиза тощо), мають виконуватися відповідно до етапів, зазначених у таблицях 1, 2, і повинні ґрунтуватися на зазначеній нижче інформації.

а) відповідність процедур ЕО міжнародним конвенціям та європейському законодавству¹⁴:

- 1) чинне законодавство та практика повинні бути перевірені на предмет повної інтеграції процедур ЕО, включаючи кожен з відповідних етапів ЕО, у процес прийняття рішень;
- 2) ЕО повинні бути застосовані до великого обсягу діяльності та до різного виду документів державного планування, зокрема у таких сферах як розвиток населених пунктів, сільське господарство та промисловість (включаючи переоснащення старих технологій), енергетику та транспорт, розвиток та експлуатацію матеріальної бази, використання природних ресурсів, переробку, зберігання та видалення відходів тощо;
- 3) процедура ЕО повинна бути гармонізована на міжнародному рівні для уніфікації термінології для полегшення взаємного розуміння та для проведення процедури ЕО у транскордонному контексті та забезпечити належні умови для залучення громадськості сусідніх країн;
- 4) процедура ЕО повинна забезпечити:
 - чітко визначену процедуру подачі заяви про певну діяльність до компетентних органів;
 - визначення (дослідження) обсягу оцінки;
 - процедуру незалежного перегляду звіту;
 - можливість участі громадськості, включаючи врахування коментарів громадськості у процесі прийняття рішень;
 - зв'язок з процесом прийняття рішень, включаючи протокол прийняття рішень (рішення);
 - постпроектний аналіз та моніторинг, аналіз та моніторинг наслідків впровадження прийнятого рішення;
 - інституційні та організаційні вимоги;

¹⁴ https://unep.ch/etu/publications/EIA_2ed/EIA_E_top2_hd.PDF

- 5) для більшої ефективності та оптимального розподілу фінансових та людських ресурсів процес ЕО має відбуватися територіально там, де планується діяльність, або на тій території, на яку поширюватиметься рішення державного планування і де можуть бути негативні наслідки для довкілля, зокрема і в довгостроковому періоді та наслідки незворотного характеру;
- 6) процедура ЕО повинна застосовуватися і до конкретного проекту, і до схем і програм регіонального розвитку, а також до загальних політик та стратегій;
- 7) визначення обсягу (дослідження) оцінки має вказувати не тільки на оцінювану (досліджувану) діяльність, але й надавати інформацію про обрані виправдані альтернативи;
- 8) у процесі визначення обсягу (досліджуваної) оцінки всі зацікавлені сторони повинні бути залучені до консультацій;
- 9) перед прийняттям рішення документація ЕО повинна проходити незалежний аналіз для контролю якості та адекватності інформації;
- 10) процедура аналізу повинна бути визначена в законодавчих нормах та виконуватися міждисциплінарною командою з відповідною експертизою, щоб забезпечити добре збалансовані й повноцінні результати, для підсилення прийнятності наслідків та покращення управління ризиками й невизначеностями в ЕО;
- 11) ЕО має дозволити пряме залучення громадськості, яка потраплятиме під вплив, індивідів, груп та організацій на ранніх стадіях ЕО, щоб вони мали змогу зробити важливий внесок до ідентифікації цілей, впливів та альтернатив;
- 12) повідомлення про плановану діяльність або про рішення державного планування повинні бути опубліковані якомога раніше в процедурі ЕО для інформування громадськості через безпосереднє повідомлення або через засоби масової інформації, такі як газети, телебачення чи радіо;
- 13) мають бути докладені зусилля для розвитку та вдосконалення:
 - інтегрованих моніторингових програм;
 - методів та програм для збирання, аналізу, зберігання та вчасного поширення безпосередньо порівняних даних стосовно якості довкілля для забезпечення вихідних даних для ЕО;
- 14) для покращення ефективності ЕО має бути зібрана інформація для визначення вигод та витрат ЕО як засобу для планування захисту довкілля та інтеграції екологічної складової до процесу прийняття рішень;
- 15) у разі необхідності альтернативи повинні включати не тільки виробництво та споживання, а й різні можливості технологій, процесів, операцій, розташування, пом'якшення та компенсації у процедурі ОВД, включаючи нульові альтернативи;
- 16) мають просуватися відповідні заходи для полегшення оцінки екологічних впливів від нових технологій в усіх сферах економіки; необхідно розробити норми, рекомендації та критерії для застосування принципів ЕО до технологічних інновацій, зокрема у процедурі ОВД;
- 17) документація ЕО має включати як мінімум:
 - мету та потребу в діяльності або у прийнятті рішення державного планування;
 - інформацію про державні органи, які зобов'язані приймати рішення на основі документації та про підстави для прийняття рішень;
 - опис самої діяльності та виправдані альтернативи (якщо це необхідно – включаючи нульову альтернативу) у процедурі ОВД;
 - інформацію про потенційні екологічні впливи, їхні сильні сторони та альтернативи, про соціально-економічні наслідки зміни стану довкілля від діяльності чи альтернатив, а також від прийнятого рішення державного планування;
 - використання правдивих даних;

- визначення прогалів у знаннях та невизначеності, про які стало відомо під час збору інформації;
 - опис моніторингових та пом'якшувальних заходів для мінімізації шкоди довкіллю;
 - резюме нетехнічного характеру, включаючи візуальну презентацію (карти, графіки тощо);
- 18) особлива увага має приділятися активізації спеціальних дослідницьких програм, спрямованих на вдосконалення існуючих кількісних та якісних методів оцінки екологічних впливів від планованої діяльності чи прийнятого рішення державного планування;
 - краще розуміння причинно-наслідкових зв'язків та їхньої ролі в інтегрованому екологічному управлінні;
 - аналіз та моніторинг ефективності імплементації таких рішень з наміром мінімізувати або попередити впливи на довкілля (післяпроектний аналіз);
 - розвиток методів для стимуляції креативних підходів у пошуках екологічно виправданих альтернатив планованій діяльності, виробництва та споживання у процедурі ОВД;
 - розвиток методології для застосування принципів ЕО на макроекономічному рівні;
 - 19) освіта та тренінги мають бути розглянуті як важливі методи для вдосконалення практичного застосування та імплементації ЕО:
 - для управління (і союзників, і противників у владі);
 - для практиків;
 - для студентів (університетів та інших вищих шкіл);
 - 20) необхідною є співпраця у сфері ЕО у транскордонному контексті, яка дає можливість:
 - надавати інформацію, оголошення та консультації на якомога ранніх стадіях процедури ЕО та перед прийняттям рішення щодо планованої діяльності або документа державного планування з потенційно вагомих впливом на довкілля інших країн;
 - обміну правдивою інформацією та даними щодо планованої діяльності, документів державного планування та їхніх можливих транскордонних впливів;
 - участь громадськості на територіях, які будуть зазнавати впливу, базуючись на принципах взаємності та не-дискримінації;
 - у разі необхідності забезпечити механізм незалежного аналізу, який може включати об'єднану комісію, об'єднаний моніторинг та підготовку документації оцінки, імплементацію спільно погоджених пом'якшувальних заходів для включення поглядів країн, які можуть зазнати впливу, до процесу прийняття рішень;
 - 21) необхідно включити норми ЕО до існуючих або нових двосторонніх чи багатосторонніх угод з потенційними впливами на довкілля.

b) відповідність фактичного рівня застосування процедури ЕО до бажаного ідеального варіанту відповідно до законодавств про ЕО:

- 1) забезпечення реальної участі громадськості в ЕО;
- 2) обсяг оприлюднення правдивих даних про плановану діяльність чи про документ державного планування та доступність даної інформації для зацікавлених сторін;
- 3) рівень застосування міжнародних вимог на кожному з етапів процедур ЕО;
- 4) причини недієвості впроваджених норм процедур ЕО

Таблиця 1. Моніторинг процесів ОВД.

Процес має відповідати вимогам законодавства, у тому числі вимогам міжнародного права, якщо вони були впроваджені або ратифіковані країною моніторингу. Детальні запитання ви можете знайти в Частині 2 цієї публікації, див. ЛИСТОК МОНІТОРИНГУ (КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК).

Стадії ОВД	Предмет спостереження
1. Повідомлення про плановану діяльність, визначення обсягу досліджень та рівня деталізації звіту з ОВД	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повідомлення про плановану діяльність: зміст повідомлення, публікація повідомлення та її доступність для громадськості. 2. Участь громадськості у визначенні обсягу досліджень: можливості громадськості давати пропозиції щодо обсягу досліджень, тривалості та форми такої участі (письмові коментарі тощо, а також способи, якими громадськість може надавати коментарі).
2. Підготовка звіту з ОВД	<ol style="list-style-type: none"> 1. Врахування результатів участі громадськості у визначенні обсягу досліджень: хто і як їх розглядає. 2. Звіт про ОВД: зміст звіту, включаючи нетехнічне резюме, врахування коментарів громадськості щодо обсягу досліджень.
3. Участь громадськості: громадські обговорення, і, якщо це необхідно, транскордонні громадські обговорення.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оголошення про громадські обговорення: спосіб його оприлюднення та зміст. 2. Тривалість громадських обговорень та спосіб участі громадськості в них. 3. Доступність звіту з ОВД для громадськості: як і де громадськість може знайти його, обсяг звіту (повний звіт або окремі частини тощо). 4. Транскордонні громадські обговорення: наявність підстав для них, країни, які були проінформовані, і країни, які в них брали участь, спосіб надання інформації і яка інформація була надана для таких консультацій, а також мова наданої інформації. 5. Де розміщується інформація про результати участі громадськості (включаючи транскордонні) або як її збирають (звіт про громадські обговорення, з чого він складається тощо), хто повинен враховувати коментарі.
4. Аналіз інформації, отриманої від заявника, громадськості, включаючи іноземну громадськість, та підготовка висновку з ОВД, включаючи звіт про участь громадськості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хто і як готує висновок з ОВД? 2. Зміст висновку з ОВД, включаючи аналіз інформації, отриманої від заявника, громадськості, включаючи іноземну громадськість (звіт з ОВД, звіт про участь громадськості тощо), екологічні умови провадження планованої діяльності. 3. Доступність висновку з ОВД для громадськості.
5. Підготовка рішення про провадження планованої діяльності з урахуванням висновку з ОВД та екологічних умов.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інформація по ОВД, що надається для підготовки рішення про провадження планованої діяльності: хто надає, яка інформація. 2. Хто і як готує рішення про провадження планованої діяльності? 3. Чи включають рішення про провадження планованої діяльності екологічні умови для виконання планованої діяльності, про які йдеться у висновку з ОВД. 4. Доступність рішення про провадження планованої діяльності для громадськості.
6. Інші додаткові етапи моніторингу (якщо вони потрібні).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Моніторинг наслідків від реалізації проекту для навколишнього середовища. 2. Доступ громадськості до правосуддя з питань, пов'язаних з процедурами ОВД. 3. Дослідження іншої інформації, якщо потрібно.

Таблиця 2. Моніторинг процесів CEO

Весь процес має відповідати вимогам законодавства, включаючи вимоги міжнародного права, якщо вони були впроваджені або ратифіковані країною моніторингу. Детальні запитання ви можете знайти в Частині 2 цієї публікації, див. ЛИСТОК МОНІТОРИНГУ (КОНТРОЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК).

Стадії CEO	Предмет спостереження
1. Визначення обсягу CEO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повідомлення (заява) про плановану діяльність: зміст оголошення або заяви, публікація оголошення та її доступність для громадськості. 2. Хто і як визначає обсяг досліджень? 3. Участь громадськості у визначенні обсягу досліджень: можливість для громадськості давати пропозиції щодо обсягу досліджень, тривалість та форми такої участі (письмові зауваження та ін. і спосіб, у який громадськість може дати такі коментарі). 4. Врахування результатів участі громадськості у визначенні обсягу досліджень: хто і як їх розглядає?
2. Підготовка звіту про CEO	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хто його готує? 2. Зміст звіту, включаючи нетехнічне резюме, розгляд коментарів громадськості щодо обсягу досліджень.
3. Проведення громадських обговорень, консультацій із відповідними органами та, якщо потрібно, транскордонних консультацій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Публікація звіту з CEO та проекту плану або програми: хто і де його публікує. 2. Оголошення про громадські обговорення: спосіб його оприлюднення та зміст. 3. Тривалість громадських обговорень і спосіб участі громадськості. 4. Наявність звіту з CEO для громадськості: як і де громадськість може знайти його, обсяг звіту (повний звіт чи окремі частини тощо). 5. Де розміщені результати участі громадськості (включаючи транскордонні) або хто їх збирає (звіт про громадські обговорення, з чого він складається, інше), хто і як розглядає громадські коментарі або пропозиції тощо. 6. З якими державними / місцевими органами влади були проведені консультації, яка інформація і яким чином була надана владі, хто і як розглядає і збирає результати таких консультацій. 7. Транскордонні консультації: наявність підстав для них, країни, які були проінформовані, та країни, які брали участь у них, спосіб надання інформації та яка інформація була надана для таких консультацій, також мова наданої інформації, розгляд результатів таких консультацій.
4. Врахування звіту про CEO при прийнятті документу державного планування.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хто приймає державний план або програму і як у ньому враховуються результати стадії 3 (громадські обговорення, консультації з органами влади, транскордонні консультації)?
5. Інформування про затвердження документу державного планування.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хто і як інформує про прийняте рішення? 2. Чи опубліковано остаточне рішення, які додаткові документи разом з ним публікуються (результати участі громадськості тощо)?
6. Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, включаючи здоров'я населення.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хто і як його виконує і з якою регулярністю? (наприклад, щороку). 2. Хто, як, коли і де має опублікувати результати моніторингу? 3. Які додаткові заходи виконуються після моніторингу (вимірюється усунення шкоди для довкілля тощо)?
7. Інші додаткові етапи моніторингу (якщо вони необхідні).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доступ громадськості до правосуддя з питань, пов'язаних з процедурою CEO. 2. Дослідження іншої інформації, якщо це потрібно.

■ Очікувані результати та переваги від моніторингу ЕО

Очевидною вигодою від моніторингу імплементації міжнародних норм про ЕО є те, що за допомогою даних процедур можна завчасно та прозоро виявити критичні питання, прогалини та можливі структурні рішення для них, у тому числі до закінчення строку імплементації відповідних вимог чи набрання чинності відповідних заходів з впровадження європейських норм, зокрема процедур СЕО та ОВД.

Краща імплементація підвищує дієвість ЕО, довіру населення до екологічного законодавства, а також створює рівні умови для економічних суб'єктів, які працюють на внутрішньому ринку¹⁶. Більше того, чим більше норм буде впроваджено, тим результативнішою у подальшому буде імплементація нових екологічних стандартів у сфері охорони довкілля, зокрема у сфері застосування процедур ЕО.

У результаті моніторингу будуть виявлені основні проблеми реалізації, які допоможуть залучити міжнародний досвід та допомогу у вирішенні подібних проблем впровадження. Крім того, напрацьовані результати дозволять правильно використати наявне фінансування і зроблять досягнення уряду у впровадженні більш помітними для громадськості та всіх зацікавлених сторін.

Моніторинг також дозволить виявити ті виклики, з якими може стикнутися уряд у процесі впровадження та забезпечення ефективності нового екологічного законодавства¹⁷.

■ Висновки

Ефективність імплементації міжнародних вимог до екологічних оцінок у національне законодавство залежить від багатьох факторів, серед яких якість національних норм та процес їхнього прийняття і забезпечення механізмів їхнього виконання, наявність матеріальних, науково-технічних та експертних ресурсів для застосування процедур ЕО, а також дотримання вимог на кожному з етапів ЕО.

Дана методологія дозволить провести об'єктивну оцінку стану впровадження міжнародних вимог до екологічних процедур у національному законодавстві, визначити прогалини та причини, що гальмують процес імплементації.

¹⁶ Наприклад, нерівне поле для гри серед компаній, які розглядають відходи відповідно до законодавства і тими, хто незаконно експортує відходи. Див.: Витрати, пов'язані з невиконанням *environment acquis* (COWI 2011), р. 67

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2016%3A316%3AFIN>, COM(2016) 316 final

The project Environmental Assessment Watch benefits from support through the EaP Civil Society Forum Re-granting Scheme and is funded by the European Union as part of its support to civil society in the region. Within its Re-granting Scheme, the Eastern Partnership Civil Society Forum (EaP CSF) supports projects its members that contribute to achieving the mission and objectives of the Forum. The overall amount for the 2018 call for proposals is 250.000 EUR. Grants are available for CSOs from the Eastern Partnership and EU countries. Key areas of support are democracy and human rights, economic integration, environment and energy, contacts between people, social and labour policies.

